

V průběhu říjnového povstání byl ve Vídni zlynčován ministr války Latour [latúr].

☑ Co to znamená lynčovat a jak toto slovo vzniklo?

Jedním z těch, kdo bojovali proti maďarskému útlaku, byl slovenský politik Ľudovít Štúr. Usiloval o rovnoprávnost Slováků a federalizaci Uher.

Kníže Windischgrätz byl v době revoluce zemským velícím generálem v Čechách. Pomáhal také potlačovat říjnové povstání ve Vídni a bojoval proti maďarským revolucionářům. Byl to velmi pyšný muž, o čemž svědčí jeho výrok: „Člověk začíná baronem!“

☑ Co tím kníže Windischgrätz myslel?

Revoluce v Uhrách

Už víte, že Maďaři usilovali získat postupně samostatnost. Hned v březnu 1848, když vypuklo ve Vídni povstání, vyhlásili zákony, které vedly ke značné autonomii Uher, a císař je odsouhlasil. Maďaři okamžitě začali s **maďarizací** – maďarština se například stala úředním jazykem. Proti tomu se začaly bouřit nemaďarské národy žijící v Uhrách a vy už víte, že když toho chtěl císař Ferdinand využít, došlo v říjnu 1848 ve Vídni k dalšímu povstání. V březnu 1849 musel nový císař František Josef I. bojovat v severní Itálii proti sardinskému králi Karlu Albertovi. Toho Maďaři využili, **prohlásili Habsburky za sesazené** a začali novou vlnu bojů. František Josef tehdy požádal o **pomoc ruského cara**, jehož vojska nakonec maďarské povstalce v srpnu 1849 **porazila**. Uhry zůstaly součástí habsburské monarchie.

- O co usilovali Maďaři v průběhu revoluce?
- Jaké bylo postavení nemaďarských národů v Uhrách?
- Jak revoluce v Uhrách dopadla?

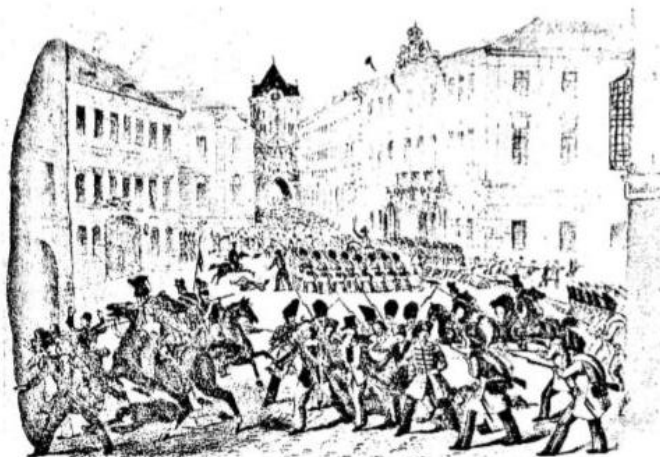

Zasedání uherského sněmu v průběhu revoluce

Revoluce v českých zemích

I v českých zemích vzbudily zprávy o revoluci ve Francii rozruch. Hned v březnu 1848 se sešli měšťané v pražských Svatováclavských lázních, kde sestavili **petici císaři**. Petice obsahovala požadavky **liberální** (zrušení poddanství a roboty, svoboda tisku atd.), **státoprávní** (ty se týkaly postavení českých zemí v rámci habsburské monarchie) a **národnostní** (zrovnoprávnění češtiny s němčinou). Císař Ferdinand, jak už víte, na žádost odpověděl kladně. Pamatujete si také, že **české národnostní požadavky začaly rozdělovat Čechy a české Němce**, ačkoli v otázce liberalizace poměrů či zavedení ústavy byli svorní. K rozkolu došlo poté, co bylo zveřejněno **Palackého Psaní do Frankfurtu**, jímž **odmítl účast Čechů na sjednocování Německa**. Němci z českých zemí naopak svoje zástupce do frankfurtského parlamentu vyslali.

V červnu byl v Praze uspořádán **slovanský sjezd**, kterého se zúčastnili delegáti všech slovanských národů žijících v monarchii. Na sjezdu se mělo řešit **postavení slovanských národů v monarchii a přeměna**

První střet s vojenskými jednotkami v Praze se odehrál v Celetné ulici. V pozadí je vidět Prašná brána.

monarchie ve federaci, která by byla pro řadu národů spravedlivějším uspořádáním. Sjezd však byl přerušen, protože v **Praze vypukly boje**. K prvnímu střetu mezi účastníky sjezdu a vojenskou hlídkou došlo náhodou pod okny domu, kde bydlel zemský velící generál kníže **Windischgrätz** [vindyšgréc]. Jeho manželka se vyklonila, aby zjistila, co je to venku za hluk, a byla zasažena kulkou. Zemřela na místě. Její smrt nezůstala bez odezvy: Windischgrätz, jehož povinností bylo nastolit v Praze pořádek, postupoval velice tvrdě. Praha, kde se bojovalo na barikádách, byla ostřelována děly, dokud po několika dnech nekapitulovala, a pak zde byl vyhlášen výjimečný stav. To ještě **vyostřilo vztahy mezi Čechy a českými Němci**, kteří pokládali slovanský sjezd za protíváhu frankfurtského parlamentu, což nebylo tak daleko od pravdy. Teď těžce nesli, že kvůli nepokojům, které „spískali Slované“, na ně také dopadají Windischgrätzova opatření. Po těchto událostech revoluce v českých zemích prakticky skončila.

- Čeho chtěli Češi revolucí dosáhnout? Čeho chtěli dosáhnout čeští Němci? V čem byli zajedno, v čem nikoli a proč?
- Co zhoršilo vztahy mezi Čechy a českými Němci?
- Jaký byl smysl slovanského sjezdu?
- Víte, že se slovanského sjezdu zúčastnili Slované žijící v habsburské monarchii. Zjistěte, které národy to konkrétně byly.

SHRNUTÍ

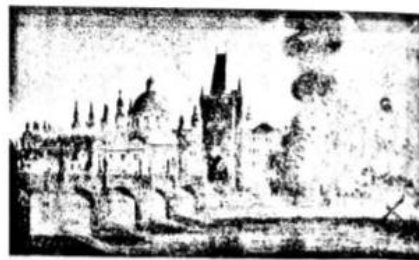
Víte, s jakými nadějemi do revoluce vstupovaly národy, o kterých jsme se učili, a dokážete zhodnotit, jestli se jim podařilo jejich cílů dosáhnout, nebo ne. Zjistili jste, že nejsložitější situace byla v habsburské monarchii, protože tu jednak žilo mnoho národů s různými požadavky, jednak pro ni bylo důležité i dění v Itálii a v Německém spolku (dokážete vysvětlit proč). Umíte také vylíčit, jaký vliv měly události v jednotlivých zemích habsburské monarchie na průběh revoluce v jejích ostatních částech. Konečně jste se dozvěděli, jak se během revoluce měnil vztah Čechů a Němců žijících v českých zemích.

NÁVRH PETICE CÍSAŘI Z BŘEZNA 1848

- §1. Aby utužen a pojištěn byl svazek mezi zeměmi ke Koruně české náležejícími, Čechami, Moravou a Slezskem, a ty aby zastávány byly od sněmu, každého roku buď v českém, nebo moravském hlavním městě shromážděného.
- §2. Aby tyto země administrativně spojeny byly a zodpovědné politické právní a finanční centrální úřady aby se v Praze pro ně zavedly.
- §3. Aby stavovské zřízení království doplněno bylo svobodně volenými vyslanci všech měst a okresů venkovských.
- §4. Aby byla úplná rovnoprávnost české národnosti s německou ve všech českých zemích, školách i úřadech.
- §5. Uspořádání soudnictví: zrušení soukromých soudů a zavedení neodvislých okresních úřadů s veřejným ústním jednáním.
- §6. Všeobecné vykoupění z roboty a jiných urbánních povinností, zrušení poddanství, stejné postavení gruntovního majetku z ohledu práv i břemen, bezvýjimečná závaznost k stavu vojenskému losování a co možná nic delší než čtyřletá služba.
- §7. Aby byly zavedeny městské a vesnické obce a ty aby spravovány byly od svobodně zvolených obecních úřadů. Aby byly zřízeny obecní gardy.
- §8. Aby se úřady obsazovaly domácími lidmi, majícím stejně dokonalou znalost obou v zemí panujících jazyků.
- §9. Svoboda tisku s represivními zákony proti nadužívání.
- §10. Aby taxovní a kolkovní zákony byly opraveny a potravní daň zrušena.
- §11. Svobodné právo shromažďovat se a zadávat připsy, svatost tajemství dopisů, pojištění osoby proti zatknutí bez předešlého soudního uznání neb dokázání zločinu.
- §12. Úplnou svobodu všech náboženských vyznání.

✓ Zkuste rozdělit jednotlivé body petice na požadavky liberální, státoprávní a národnostní.

✓ Porovnejte body v petici se základními právy podle ústavy vydané Františkem Josefem I. v březnu 1849 (na str. 95). Shodují se v něčem?

Windischgrätzova dělostřelba způsobila požár staroměstských mlýnů

Prostuduj a odpověz na otázky za textem:

Čeho chtěli Češi revolucí dosáhnout?

Čeho chtěli dosáhnout čeští Němci?

Jaký byl smysl slovanského sjezdu?

O co usilovali v roce 1848 Maďaři?